

انجمن مدیران صنایع

جایگاه صنعت در اقتصاد ملی،
تکالیف مقرر در اسناد و قوانین مرتبط
و اهم انتظارات بخش خصوصی
از متولیان صنعت کشور در دولت دوازدهم

جایگاه صنعت در اقتصاد ملی، تکالیف مقرر در اسناد و قوانین مرتبط و اهم انتظارات بخش خصوصی از متولیان صنعت کشور در دولت دوازدهم

فهرست مطالب

شماره صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۲	۱. جایگاه و وضعیت صنعت در اقتصاد ملی
۴	۲. وزارت صنعت، معدن و تجارت در یک نگاه
۸	۳. تکالیف بخش صنعت در اسناد بالادستی و قوانین مرتبط با آن
۸	• چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در بخش صنعت، معدن و تجارت در افق ۱۴۰۴ (مصوب مورخ ۱۳۸۲/۰۸/۱۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام)
۹	• سیاستهای کلی نظام در بخش صنعت (ابلاغیه مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۰ مقام معظم رهبری)
۱۰	• قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (مصوب: ۱۳۸۷/۰۳/۲۵)
۱۱	• قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (مصوب: ۱۳۹۰/۱۱/۱۶)
۱۳	• قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور (مصوب: ۱۳۹۴/۲/۱)
۱۶	• قانون برنامه ششم توسعه (مصوب: ۱۳۹۵/۱۲/۱۴)
۲۰	• قانون احکام دائمی برنامه توسعه کشور مرتبط با صنعت و بخش خصوصی (ابلاغ در مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی)
۲۳	۴. اهم انتظارات بخش خصوصی از متولیان صنعت کشور
۲۵	• بازبینی برنامه راهبردی تدوین شده (استراتژی توسعه صنعتی)
۲۵	• بهبود محیط سرمایه گذاری و فضای کسب و کار
۲۶	• توسعه سرمایه گذاری داخلی و خارجی
۲۸	• ارتقای بهره وری عوامل تولید
۲۹	• جایگزینی نهادهای رقابتی در حوزه تجارت
۳۰	• مهار وابستگی مالی صنعت به دولت و بانک ها و استفاده از ابزار های جدید
۳۲	- سخن آخر

جایگاه صنعت در اقتصاد ملی، تکالیف مقرر در اسناد و قوانین مرتبط و اهم انتظارات بخش خصوصی از متولیان صنعت کشور در دولت دوازدهم

مقدمه

علیرغم برخی موفقیت‌های اقتصادی ایران در سال‌های اخیر، کماکان چالش‌های بسیاری اقتصاد کشور را تهدید می‌کند و به عنوان چالش‌های صنعت در سطح اقتصاد کلان تعریف می‌شوند. با توجه به وضعیت صنایع، بالا بودن نرخ بیکاری و جوان بودن جمعیت ایران دولت را بر آن داشت تا برای کاهش مشکل بیکاری اقدام به اتخاذ سیاست‌های مالی نماید و این سیاست‌ها اگرچه توانایی تعدیل مشکل بیکاری را داشت اما آثار تورمی این سیاست‌ها را هم باید در نظر داشت. اقتصاد ایران همچنان به نفت وابسته است. بنابراین دولت ایران در اتخاذ سیاست‌های کلان اقتصادی همواره با یک دو راهی مواجه بوده است و آن توجه به اشتغال و رشد اقتصادی با حفظ ثبات شاخص‌های کلان اقتصادی است. با توجه به اینکه بخش صنعت در جداول داده-ستانده از مهم‌ترین بخش‌ها تلقی می‌گردد دولتمردان ایران بخصوص در زمینه صنعت همواره سیاست‌ها و رویکردهای حمایتی از تولیدات داخلی و گسترش آن با استفاده از استراتژی‌های اقتصادی را نقشه راه اجرایی خود دانسته تا درآمد دولت دیگر وابسته به صنعت نفت نباشد و شاخص‌های اصلی اقتصاد کشور با مولفه‌های صنایع بهبود پیدا کنند اما در واقعیت اجرایی و عملکرد سیاست‌ها به شکل دیگری رقم می‌خورند.

انجمن مدیران صنایع در این گزارش با استفاده از داده‌ها و اطلاعات اقتصادی دولت یازدهم و تحقیقات انجام شده در این زمینه به روش تحلیلی و کارشناسی اقتصادی، ابتدا به بررسی جایگاه صنعت (بررسی آمارها و داده‌های اقتصادی ۴ ساله دولت یازدهم) و فعالیت‌های وزارت صنعت و معدن و تجارت پرداخته و در ادامه پیشنهادات بخش خصوصی از وزارت صنعت و معدن و تجارت مورد توجه قرار گرفته از جمله: بازبینی برنامه راهبردی تدوین شده (استراتژی توسعه صنعتی)، بهبود محیط سرمایه‌گذاری و فضای کسب و کار، توسعه سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، ارتقای بهره‌وری عوامل تولید، رویکرد جایگزینی نهادهای رقابتی در حوزه تجارت، مهار وابستگی مالی صنعت به دولت و بانکها و استفاده از ابزارهای جدید. در ادامه به ارائه پیشنهادات تکمیلی پرداخته شده است.

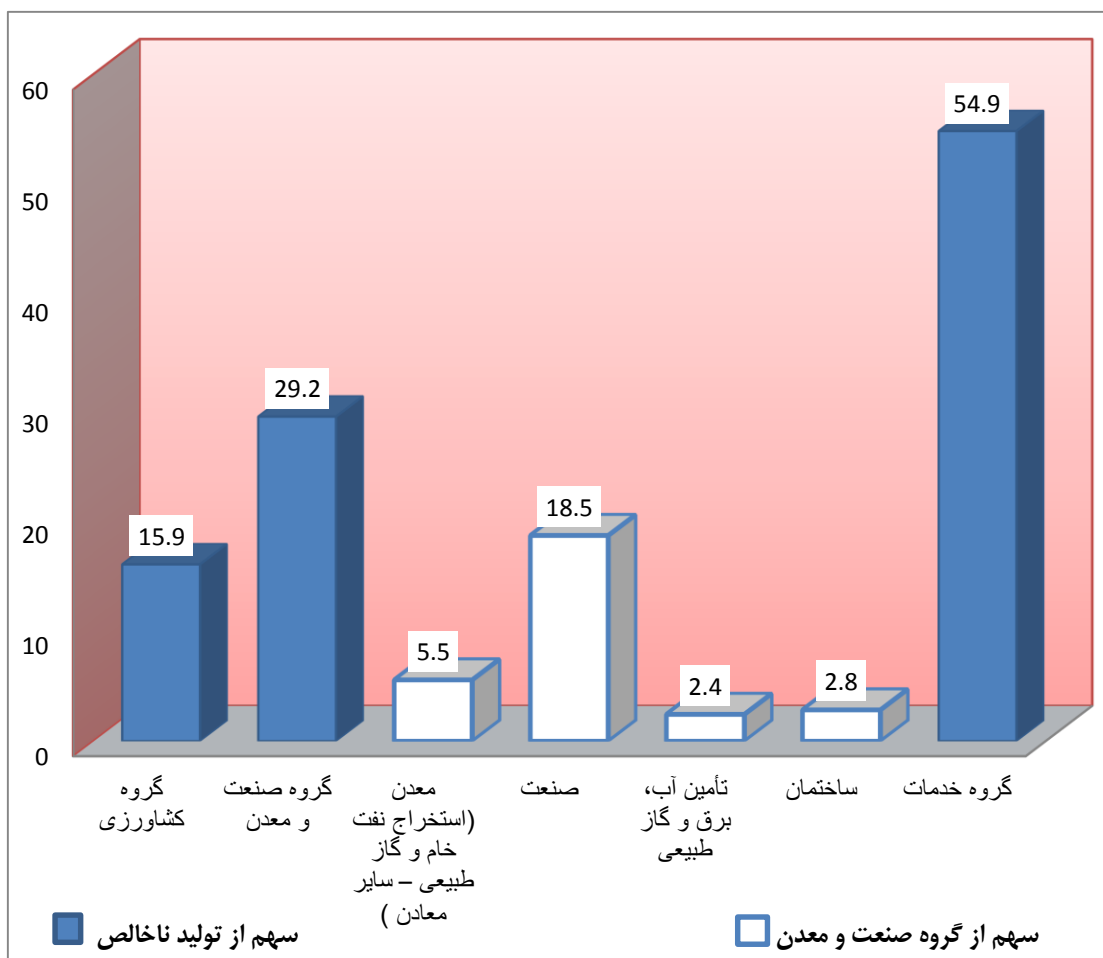
۱. جایگاه و وضعیت صنعت در اقتصاد ملی

در مطالعات و برنامه‌ریزی‌های (داده- ستانده) اقتصادی، سه بخش تولیدی کشاورزی، صنعت و خدمات به صورت جدا از هم مورد بررسی قرار می‌گیرند. با این وصف در کشورهایی که تولیدات یک یا دو زیر بخش به حدی زیاد باشد که نه تنها از بخش مادر پیشی می‌گیرد بلکه کل تولید ملی را هم تحت‌تاثیر قرار می‌دهند، تقسیمات بخش‌های اقتصادی بیشتر خواهد شد. به همین دلیل اقتصاد ایران به جای سه بخش به چهار بخش کشاورزی، صنعت، خدمات و نفت تقسیم شده است. بخش صنعت در جوامع پیشرفته کنونی محور رشد اقتصادی کشورها قرار دارد و رشد همین بخش موجب تحرک و رشد بخش کشاورزی نیز می‌گردد. امروزه بیشترین تراکم نیروی کار (بیش از ۷۰ درصد) کشورهای پیشرفته در بخش خدمات و کمترین آن (کمتر از ۵ درصد) در بخش کشاورزی مشغول به کار هستند. همین وضعیت در زمینه سهم ارزش‌افزوده بخش‌های اقتصادی از تولید ملی نیز وجود دارد. در واقع، سهم نیروی کار از شاغلان کشور و سهم ارزش‌افزوده از تولید ملی بخش‌های اقتصادی، امروز یکی از ملاک‌های تشخیص توسعه‌یافتگی یا عقب‌ماندگی صنعتی کشورهاست. این بدان معنا نیست که تولیدات این ۲ بخش نیز کم شده باشد بلکه با وجود فناوری‌های پیشرفته در ۲ بخش کشاورزی و صنعت، از تولید کالاهای موردنیاز برای نیازهای داخلی یا برای صادرات کاسته نشده است. به همین دلیل در بسیاری موارد می‌توان درجه توسعه‌یافتگی صنعتی جوامع را از سهم نیروی کار و سهم ارزش‌افزوده به ترتیب از شاغلان و تولید ملی یک کشور تشخیص داد. حال در اینجا با توجه به الگوهای تحلیلی داده- ستانده بخش صنعت در اقتصاد کلان کشور و مباحث بررسی شده و بیان شده جایگاه صنعت را در دولت یازدهم و دوازدهم به طور مختصر مرور می‌نماییم.

با وجود سهم ۲۹/۲ درصدی صنعت و معدن و همچنین سهم ۱۸/۵ درصدی بخش صنعت از تولید داخلی کشور (بر اساس داده‌های مرکز آمار در شهریور سال ۱۳۹۵)، اهمیت این بخش بیش از رقم سهم آن در اقتصاد ملی است. به عبارت دیگر، ارتباط زیادی که بین بخش صنعت و سایر بخش‌های اقتصاد ملی وجود دارد، اهمیت این بخش را افزایش می‌دهد. ارتباطات پسین و پیشین بخش‌های مختلف صنعتی و معدنی با یکدیگر و نیز با سایر بخش‌های اقتصادی از جمله کشاورزی، نفت و انرژی و ساختمان سبب شده است تا قلمرو فعالیت بخش صنعت و اثرگذاری آن فراتر باشد. آمارها و نتایج مطالعات حاکی از آن است که در سال‌های پس از اعمال تحریم‌ها، وضعیت صنعت کشور از شرایط مناسبی برخوردار نبوده و در بسیاری از سال‌های پس از اعمال تحریم، شاهد رشد منفی در این

بخش بوده‌ایم. اما رشد اقتصادی بخش صنعت پس از اجرای برجام و همزمان با رفع تدریجی محدودیت‌های بانکی- اقتصادی، از روند رو به رشدی برخوردار گردیده است. با وجود این باید اذعان نمود در سال ۱۳۹۴ و به دلیل رکود در بخش تقاضا، مجدداً رشد این بخش منفی گردید ولی بر اساس گزارش سازمان‌ها و نهادهای تحقیقاتی گوناگون در سال ۱۳۹۶ این روند مثبت خواهد شد^۱. نمودار زیر که براساس داده‌های نیمه نخست سال ۱۳۹۵ است، سهم هر یک از بخش‌های مختلف اقتصادی را در تولید ناخالص داخلی نشان می‌دهد.

نمودار شماره ۱ - ترکیب درصدی تولید ناخالص داخلی

منبع: مرکز آمار ایران

۱. مرکز آمار ایران و <http://tahlilbank.com/>

در اینجا جهت شفافیت بیشتر وضعیت و جایگاه صنعت کشور در اقتصاد کلان مرور مختصری بر روند تغییرات تولید ناخالص داخلی داریم که بر اساس آخرین آمار تولید ناخالص داخلی منتشر شده از سوی بانک مرکزی مربوط به سه ماهه سوم سال ۱۳۹۲ است که نشان می‌دهد در پاییز سال ۹۲ تولید ناخالص داخلی حدود ۴/۲ درصد نسبت به فصل مشابه سال قبل تنزل داشته است. با توجه به اینکه آمار مربوط به زمستان ۹۲ منتشر نشده است، در خوشبینانه‌ترین حالت می‌توان برای مجموع سال ۹۲، رشد اقتصادی بین صفر الی ۳ درصد را متصور بود. هدف‌گذاری دولت برای رشد اقتصادی در سال ۱۳۹۳، حدوداً ۳ درصد بوده است که با توجه به کاهش رشد منفی در سال ۹۲ در مقایسه با سال ۹۱، امکان تحقق آن وجود داشت؛ به عبارت دیگر از زمان روی کار آمدن دولت یازدهم تا پایان سال ۹۳ حجمی حدود ۱۰۰ میلیارد دلار از حجم تولید ناخالص داخلی ایران کاسته شد. این روند در سال ۹۴ ادامه یافت و با وجود هدف دولت یازدهم در تغییر روند رشد اقتصادی و بهبود آن و رسیدن رشد اقتصادی ایران از منفی به صفر، به اذعان بانک جهانی ایران در سال ۹۴ نیز رشد منفی ۲ درصدی را تجربه کرد و تولید ناخالص داخلی کشور به کمتر از ۴۰۰ میلیارد دلار رسید^۱. این روند در سال ۹۵ با توجه به افزایش قابل توجه صادرات نفت خام بهبود یافت و تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۹۵ بر اساس ارزیابی بانک جهانی به حدود ۴۱۲ میلیارد دلار رسید. اقتصاد ایران پنج ماه پس از روی کار آمدن دولت یازدهم حجم تولید ناخالص داخلی ۵۱۱/۶۲ میلیارد دلاری را داشت اما پس از گذشته حدود ۴ سال و علی‌رغم مثبت شدن رشد اقتصادی ایران در سال ۹۵ و برای اولین بار در چهار سال کار دولت یازدهم شاهد بازگشت رقم تولید ناخالص داخلی ایران به ۴۱۲ میلیارد دلار یعنی چیزی معادل حجم آن در سال ۸۷ رسید. به زبان ساده می‌توان گفت از زمان روی کار آمدن دولت یازدهم اقتصاد ایران چیزی بیش از ۲۰ درصد کوچک شده است.

۲. وزارت صنعت، معدن و تجارت در یک نگاه

با توجه به چهار بخشی بودن اقتصاد ایران (کشاورزی، خدمات، نفت و صنعت)، بخش صنعت، سهم عمده‌ای از اقتصاد ایران را شامل می‌شود. و دارای نقشی مهم در تعامل گسترده با سایر بخش‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه ایران است و می‌تواند یکی از موثرترین پیشران‌های اقتصادی کشور باشد. ارتباط گسترده این بخش با بخش

۱. آمار و تحلیل بانک جهانی از اقتصاد ایران و <http://www.farsnews.com>

های مختلف مانند حوزه پولی و بانکی، بورس، تولید، توزیع، اشتغال، واردات، صادرات، ارتباط بین مصرف کننده و تولید کننده و بسیاری بخش‌های دیگر و میزان اثر گذاری و اثر پذیری از این بخشها نشانگر اهمیت بالای شناخت صنعت، معدن و تجارت کشور است.

ساختار سیاست‌گذاری و مدیریت بخش تولید و بازرگانی در ایران در طول تاریخ با تغییرات و تحولات بسیاری رو برو بوده است. از سال ۱۲۸۵ هجری خورشیدی که وزارت تجارت در ایران تاسیس شد تا سال ۱۳۹۰ که وزارت صنعت، معدن و تجارت به شکل کنونی خود درآمد، بارها دو حوزه تولید و بازرگانی در کنار هم و به صورت مجزا در ساختار اقتصادی کشور نقش ایفا نموده اند. برای نمونه در سال ۱۳۱۶ هجری خورشیدی وزارت بازرگانی و وزارت صنایع و معادن وجود داشته‌اند که در سال ۱۳۲۰ با ادغام آنها وزارت بازرگانی، پیشه و هنر تاسیس شد. پس از آن در سال ۱۳۳۴ مجدداً وزارتخانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی از هم جدا شدند که این موضوع بارها و بنابر مصالح آن زمان اتفاق افتاده است. مطمئناً در کنار هم بودن بخش‌های صنعت و بازرگانی اثرگذاری بیشتری بر بهبود فرایندهای تولید، توزیع و تجارت هر کشوری خواهد داشت. این موضوع نیز از انگیزه‌های اصلی شکل گیری وزارت صنعت، معدن و تجارت در مقطع فعلی بوده است.^۱

با توجه به مباحث فوق، جهت هر چه بهتر قرار گرفتن در جریان وظایف و اهداف تعیین شده در صنعت، معدن و تجارت کشور، به تفاوت‌های عمده اهداف و وظایف وزارت بازرگانی قبل از ادغام و وزارت صنعت و معدن و تجارت بعد از ادغام اشاره می‌نماییم:

- در حال حاضر متولی بخش صنعت و بازرگانی در ایران وزارت صنعت، معدن و تجارت است که از لحاظ ساختار سازمانی به سه بخش اصلی تقسیم می‌شود.
- حوزه ستادی، حوزه سازمان‌های تابعه و حوزه سازمان‌های استانی که در ۳۱ استان کشور مستقر هستند. راهبری هر سه بخش صنعت، معدن و بازرگانی کشور از وظائف اصلی در حوزه‌های ستادی، سازمانی و استانی است.

^۱. وزارت صنعت و معدن و تجارت در یک نگاه (http://www.mimt.gov.ir/general_content/)

- بخش ستادی عمدتاً مسئولیت سیاست گذاری، پشتیبانی، برنامه ریزی عملیاتی، نظارت، پایش وضعیت و رسیدگی به مسائل کلان هر سه بخش صنعت، معدن و بازرگانی را بر عهده دارد.
- سازمان های تابعه نیز مسئولیت توسعه و اجرای سیاست ها و برنامه های حاکمیتی در حوزه مأموریت خود را بر عهده دارند که این اقدامات با مشارکت بخش خصوصی و یا به صورت مستقل توسط این سازمان ها انجام می شود. سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) در حوزه هایی از صنعت، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) در حوزه هایی از معدن، سازمان توسعه تجارت در حوزه صادرات و واردات کشور، سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان در حوزه های حمایتی، بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالاها و سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی در حوزه شهرک ها و نواحی صنعتی، واحدهای صنعتی مستقر در شهرک ها و نواحی صنعتی، مسئولیت اجرای سیاست های تعیین شده از سوی وزارت می باشند. سازمان های استانی نیز با برقراری ارتباط نزدیک تر با واحدهای صنعتی، معدنی و بازرگانی اجرای برنامه و سیاست های تعیین شده در سطوح استانی را برعهده دارند.
- در خصوص میزان و سهم بخش تولید و بازرگانی کشور از اقتصاد ایران این نکته قابل ذکر است که بخش صنعت، معدن و تجارت کشور در تولید ناخالص داخلی سهمی حدود ۴۰ درصد و در اشتغال کشور سهم ۳۲ درصدی را دارا است.
- وزارت صنعت، معدن و تجارت با توجه به تنوع مأموریت خود، مجوزهایی را برای کسب و کارهای حوزه های صنعت، معدن و بازرگانی صادر می کند که در این زمینه می توان به جواز تاسیس صنعتی (شروع فعالیت های صنعتی)، پروانه بهره برداری صنعتی (بهره برداری فعالیت های صنعتی)، گواهی و پروانه اکتشاف (شروع اکتشاف معادن)، پروانه بهره برداری معدنی (بهره برداری فعالیت معدنی)، پروانه صنفی (شروع فعالیت های صنفی)، کارت بازرگانی (شروع فعالیت های تجاری) و ثبت سفارش (شروع فعالیت واردات) اشاره نمود.
- تهیه و تدوین و اجرای برنامه های خاص و استراتژیک صنعتی و معدنی در بخش دولتی.
- ارائه راهبرد سیاست ها تدوین مقررات استانداردها و شاخص های بهره برداری از معادن و صنایع کشور.
- تنظیم و تدوین ضوابط و مقررات لازم به منظور تشویق و حمایت سرمایه گذاران داخلی و خارجی بخش صنعت و معدن.

- انجام مطالعه و تنظیم ساز و کارهای لازم برای تأثیرگذاری بر اجرای طرح ها و برنامه های زیست محیطی واحدهای صنعتی و معدنی و همکاری با سازمان محیط زیست برای انجام اقدامات لازم و تحقق برنامه و طرح های مربوط.
- انجام بررسی های علمی و فنی و تهیه و تدوین شاخص ها و استانداردهای لازم به منظور گسترش و نوسازی و افزایش بهره‌وری واحدهای صنعتی و معدنی و شناخت و انتقال فناوری نو و استفاده از آن در واحدهای مذکور.
- انجام مطالعه و تنظیم ساز و کارهای لازم برای تأثیرگذاری بر رشد فناوری در واحدهای موجود و همچنین اشاعه فناوری های نو در واحدهای صنعتی و معدنی.
- زمینه سازی و سیاستگذاری مناسب برای اداره علمی و تخصصی واحدهای صنعتی و معدنی.
- فراهم آوردن زمینه های لازم برای ایجاد و تقویت تشکل های صنعتی و معدنی در راستای گسترش مشارکت های مردم در تصمیم سازی‌ها.
- ایجاد زمینه برقراری مشوق های لازم جهت توسعه ارائه خدمات فنی و تخصصی به واحدهای صنعتی و معدنی کشور.
- فراهم آوردن موجبات فروش سهام دولتی واحدهای صنعتی و معدنی به مردم از طریق عرضه آن در بورس اوراق بهادار مزایده و سایر روشها.
- ارزیابی طرح ها و برنامه های صنعتی و معدنی اجراشده و یا در دست اجرا توسط سازمان های دولتی و غیر دولتی.
- پیگیری و نظارت بر تدوین و اجرای ضوابط خدمات پس از فروش کالاهای صنعتی و معدنی.
- تهیه و تدوین و اعلام ضوابط و مقررات مربوط به تاسیس و بهره برداری واحدهای تولیدی و صنعتی و معدنی با رعایت اصول و معیارهای زیست محیطی و صدور مجوز های مربوط.
- ساماندهی نظام آماری و اطلاعات صنعتی و معدنی به منظور امکان تدوین برنامه و نظارت بر سیاست های صنعتی و معدنی.
- تهیه و انتشار نشریه های صنعتی و معدنی به منظور ارتقاء فرهنگ صنعتی و معدنی کشور.
- صدور مجوز تاسیس انجمن ها و تشکل های صنعتی و معدنی و نظارت بر حسن اجرای آنها.

- مطالعه و بررسی برای دستیابی به صنایع نوین و پیشرفته و انجام اقدامات لازم به منظور ایجاد و توسعه واحدهای صنعتی و معدنی.
- بررسی مسائل اقتصادی مرتبط با بخش صنعت و معدن و ارائه راهکارهای اجرایی مناسب به منظور رشد و توسعه صنایع و معادن کشور.
- سازماندهی لازم برای توسعه و بهبود صنایع کوچک و اعطای کمک های لازم برای این منظور.

۳. تکالیف بخش صنعت در اسناد بالادستی و قوانین مرتبط با آن

رویکرد ابزاری تعریف می شود که بوسیله آن می توان به هدف های سالانه دست یافت. در اصل سیاست یا خط مشی مقررات، رهنمودها و رویه هایی است که نهاد و سازمان برای رسیدن به هدف های تعیین شده رعایت می کند و مدیران اجرایی که در داخل فرآیند کار می کنند و وظیفه جوابگویی بخش های مجزای آن نهاد یا سازمان هستند به طور مداوم از اثر بخشی فرآیند و رویکردهای تعریفی اطمینان حاصل می کنند و بطور مستقیم کارکنان فرآیند و ارتباطات با تامین کنندگان فرآیند را اداره می کنند. در این راستا برای تعریف رویکردهای اجرایی وزیر صنعت و معدن و تجارت در این قسمت تکالیف بخش صنعت در اسناد بالادستی و قوانین این حوزه به منظور سهولت دسترسی و پیگیری تدوین و اجرای برنامه ها تبیین و تهیه شده است.

- چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در بخش صنعت، معدن و تجارت در افق ۱۴۰۴ (مصوب مورخ ۱۳۸۲/۰۸/۱۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام)

سند چشم انداز بیست ساله ایران، سندی جهت تبیین افقی برای توسعه ایران در زمینه های مختلف فرهنگی، علمی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی است که توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام تدوین شده است. اجرای این چشم انداز از سال ۱۳۸۴ و در قالب چهار برنامه توسعه ۵ ساله انجام می گیرد. چشم انداز در بخش صنعت، معدن و تجارت در سال ۱۴۰۴ به شرح ذیل است:

- دارای جایگاه اول صنعتی، معدنی و تجاری در منطقه
- دارای اقتصاد متنوع با سهم غالب بخش غیرنفتی و غیردولتی

- رقابت پذیر و منطبق با استانداردهای بین المللی
- توسعه یافته براساس فن آوری های پیشرفته
- متنوع در تولیدات صادراتی
- دارای توازن تجاری در صادرات غیرنفتی و واردات

• سیاستهای کلی نظام در بخش صنعت (ابلاغیه مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۰ مقام معظم رهبری)

بر اساس بند اول اصل یکصد و دهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در اجرای اوامر مورخ ۱۳۷۷/۱/۱۵ مقام معظم رهبری، نظر مشورتی نهایی مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص سیاستهای کلی نظام در بخش صنعت طی ۱۰ ماده در تاریخ ۱۳۸۴/۵/۲۲ به تصویب رسید که با تغییراتی در تاریخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۰ توسط مقام معظم رهبری ابلاغ گردید:

۱- افزایش سهم بخش صنعت در تولید داخلی و افزایش ارزش افزوده بخش صنعت، با :

- دستیابی به رشد مطلوب سرمایه گذاری صنعتی
- انتخاب فرآیندهای صنعتی دانش محور
- ارتقاء منزلت کار، تلاش و کارآفرینی.

۲- افزایش توان رقابت پذیری صنعت ملی، براساس :

- گسترش مالکیت و مدیریت بخش غیردولتی
- رعایت اندازه اقتصادی بنگاهها
- لغو امتیازات خاص و انحصارات غیر ضرور.

۳- افزایش بهره‌وری عوامل تولید به ویژه نیروی کار و سرمایه

۴- ارتقاء سطح فناوری صنایع کشور و دستیابی به فناوری‌های پیشرفته و راهبردی، با :

- گسترش تحقیق و توسعه
- ایجاد قدرت طراحی

- تقویت همکاری مراکز علمی، آموزشی، پژوهشی و صنعتی کشور
- تعامل سازنده با مراکز پیشرفته علمی و صنعتی جهان
- بهره‌گیری از مزیت‌های نسبی موجود و کشف و آفرینش مزیت‌های جدید نسبی و رقابتی
- ۵- توسعه تشکل‌های تخصصی و افزایش نقش آنها در تصمیم‌سازی‌ها با نهادینه سازی داوری‌های تخصصی و حرفه‌ای.
- ۶- انسجام و تعادل منطقه‌ای در کشور، از طریق: حمایت و ایجاد زیر ساخت‌ها و زیربناها و برقراری مشوق-های مناسب با رعایت اصول آمایش سرزمینی و امنیتی.
- ۷- رشد مستمر صادرات کالا و خدمات صنعتی کشور، با:
 - ارتقاء کیفیت کالاها
 - شناسایی و تحصیل بازار
 - حمایت‌های مؤثر مالی، سیاسی و مقرراتی از صادرات صنعتی.
- ۸- گسترش صنایع دستی بویژه صنایع دارای محتوای فرهنگی و هنری و بهره‌گیری از صنعت گردشگری.
- ۹- ایجاد خوشه‌های صنعتی، از طریق تقویت صنایع کوچک و متوسط و برقراری پیوند آنها با صنایع بزرگ به منظور هم‌افزایی صنعت و ارتقاء توان رقابتی.

• **قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (مصوب: ۱۳۸۷/۰۳/۲۵)**

نقش دولت در تولید ناخالص داخلی و سهم آن از GDP زیاد است. مشکلات ناشی از مالکیت دولتی و کارا نبودن شرکت‌های دولتی در ایران باعث شد سیاستهای کلی اصل ۴۴ در سالهای ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ تهیه و ابلاغ شود. در این سیاست ابلاغی به توسعه بخشهای غیر دولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی تاکید شده است. برای این منظور دولت حق فعالیت اقتصادی در محورهای خارج از موارد صدر اصل ۴۴ را ندارد.

سیاستهای توسعه بخش تعاونی، سیاستهای توسعه بخشهای غیردولتی از طریق واگذاری فعالیتهای و بنگاههای دولتی سیاستهای کلی واگذاری و سیاستهای کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار از جمله اصول حاکم بر این سیاستها بود. با ابلاغ این سیاستها قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در مجمع تشخیص مصلحت

نظام تصویب شد. تغییر چارچوب حقوقی کشور برای تغییر از نظام اقتصادی متمرکز دولتی به نظام اقتصادی مبتنی بر بازار از جمله الزامات قانون مذکور است. مطابق این قانون باید ۱۳ نهاد تشکیل می‌شد. در این چارچوب ۴۸ تکلیف برای دستگاه‌های دولتی مختلف تعیین شده بود.

• **قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (مصوب: ۱۳۹۰/۱۱/۱۶)**

با تدوین و ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و بدنبال آن تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی این اصل و تصویب قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه، رویکرد اقتصاد ایران تا حدودی نسبت به گذشته تغییر کرده است. استفاده بیشتر و مناسب از توانمندیهای بخش خصوصی در عرصه اقتصاد از محورهای اصلی این تغییر بود. براین اساس، فراهم کردن محیطی مناسب برای بکارگیری از توانمندیهای بخش خصوصی از موضوعات قابل توجه در سیاستگذاری و قانونگذاری بشمار می‌رفت.

فراهم سازی بستر مناسب برای ورود بخش خصوصی به فعالیتهای اقتصادی در بند "د" ماده ۹۱ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مورد تأکید قرار گرفت. براین اساس پیش‌نویس "قانون ایجاد فضای مساعد کار آفرینی و رفع موانع کسب و کار" در سال ۱۳۸۹ توسط اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران تهیه شد. این پیش‌نویس مشتمل بر ۶۳ ماده بود که پس از بررسی‌های انجام شده در کمیسیونهای تخصصی مجلس شورای اسلامی، پیش‌نویس مذکور با عنوان "قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار" در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۶ با ماده ۲۹ به تصویب رسیده است. اهداف کلی این قانون بشرح زیر است:

➤ الزام دولت به استماع مطالبات کارآفرینان و سرمایه‌گذاران و پاسخگویی به آنها در چارچوب قانون در همه دستگاه‌ها و استان‌ها.

➤ تدوین شاخصهای ملی محیط کسب و کار در ایران توسط بخش خصوصی

➤ دائمی شدن شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی

➤ منع دولت از اتخاذ تصمیمات ناگهانی و غیرمنتظره از جمله در مورد تعطیلی روزهای کاری.

➤ شفاف و نظارت‌پذیر کردن معاملات دولتی از جمله مناقصه‌های شهرداری‌ها و موارد ترک تشریفات مناقصه.

- منع دستگاه‌های اجرایی و بانک‌ها از تحمیل شرایط ناعادلانه در عقد قراردادهای خود با بخش‌های خصوصی و تعاونی.
- الزام نمایندگی‌های سیاسی ایران در خارج به کمک به صادرکنندگان ایران در بازارهای هدف و داوطلبان سرمایه‌گذاری در ایران.
- امکان دسترسی تولیدکنندگان خرد و کوچک به بازار مصرف و ایجاد امنیت و بستر کاری لازم برای فروشندگان کم سرمایه.
- تشویق فعالان اقتصادی به فعالیت در قالب تشکل‌های اقتصادی و پیگیری حقوق قانونی خود.
- افزایش عرضه و کاهش قیمت دفتر کار به ویژه در شهرهای بزرگ.
- پیشگیری از قطع ناگهانی گاز، برق و مخابرات واحدهای تولیدی در زمان‌های کمبود.
- منع شرکت‌های دولتی و شبه دولتی از بهره‌مندی از حمایت‌هایی که دولت برای بخش خصوصی و تعاونی ارائه می‌کند.
- مشارکت بخش خصوصی در اصلاح قوانین و مقررات و یا وضع قوانین جدید در کشور برای اولین بار در تاریخ تقنین کشور، یکی از مهمترین نکات مثبت قانون مذکور است. این موضوع در ماده ۲، ۳ و ۴ مورد توجه قرار گرفت. بگونه‌ای که در ماده ۴ این قانون اتاقها موظف شدند شاخصهای ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین نمایند. در ماده ۵ نیز اتاقها^۱ موظف شدند برای ایجاد انسجام در فعالیتهای صادرات غیر نفتی، از فعالیت موازی تشکلهای جلوگیری بعمل آورند. با این توضیح روشن است که تحقق برخی از اهداف این قانون به تلاش و اهتمام اتاقها و بخش خصوصی بستگی دارد.
- نکته بسیار مثبت دیگر این قانون ماده ۱۱ است که براساس آن شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی دائمی شد.
- برای اجرای برخی از احکام این قانون نیاز است تمهیدات لازم در بودجه‌های سالیانه مورد نظر قرار گیرد که ماده ۸ از جمله این مواد است.

۱. اتاقها در این قانون عبارتند از: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران است.

- مطالعه مواد مندرج در قانون نشان می دهد که اجرای برخی از مواد به تهیه و تصویب آئین نامه اجرایی توسط دولت نیاز دارد. بررسی های اولیه نشان می دهد که این آئین نامه ها تصویب و ابلاغ نشدند.
- در ماده ۲۴، دولت و دستگاه های اجرایی مکلف شدند تغییر سیاستها و مقررات را از طریق رسانه ها اطلاع رسانی نمایند و اجرای این حکم باعث می شود تا از وقوع شوک برای فعالان اقتصادی کاهش یابد.
- ایجاد تضمین و پرداخت خسارت در صورت قطع ناگهانی و بدون برنامه برق، آب، گاز و خدمات مخابرات دیگر نقطه قوت این قانون است.
- بطور کلی قانون مذکور دارای نقاط مثبت زیادی برای فعالان بخش خصوصی است. اما برغم این که حدود یکسال از تاریخ ابلاغ آن (۱۳۹۰/۱۲/۱۳) از سوی مجلس شورای اسلامی به رئیس جمهور می گذرد، از اقدامات اجرایی آن از سوی دولت و بخش خصوصی اطلاعاتی در دست نیست.

• قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور (مصوب: ۱۳۹۴/۲/۱)

- در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به پیوست «قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» که در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ اول اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و نود و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۹۴/۲/۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۴۹۱/۱۰۰۷۷ مورخ ۱۳۹۴/۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی واصل گردیده، جهت اجرا ابلاغ گردید^۱. این قانون جهت رفع بخشی از مسائل اقتصادی کشور مفید است؛ چرا که همه مشکلات از یک کانال ایجاد نشده است. که در اینجا اهداف این قانون به صورت خلاصه که مرتبط با صنعت و بخش خصوصی می باشد بیان می کنیم:
- دولت موظف شده است حداکثر ظرف مدت شش ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، بدهی های قطعی خود به اشخاص حقیقی و حقوقی تعاونی و خصوصی را که در چارچوب مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۲ ایجاد شده، با مطالبات قطعی دولت (وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی) از اشخاص مزبور تسویه کند.
 - سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی ایران، شرکت شهرک های کشاورزی و سازمان توسعه ای ذی ربط پتروشیمی در

^۱ . <http://rc.majlis.ir/fa/law/show/۹۲۹۰۸۸>

وزارت نفت با رعایت قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی براساس قانون تأسیس و اساسنامه خود اداره گردیده و از شمول قوانین مدیریت خدمات کشوری و محاسبات عمومی کشور به جز در مواردی که از بودجه عمومی استفاده می کنند، مستثنی می باشند. تسری قوانین به این سازمان ها مستلزم ذکر نام است.

➤ دولت موظف شده است از ایجاد و تقویت نشان (برند)های تجاری داخلی محصولات صنعتی و خوشه های صادراتی حمایت کند و ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است آیین نامه ساماندهی تبلیغات کالاها و خدمات را با همکاری سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه های جهاد کشاورزی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، فرهنگ و ارشاد اسلامی و کشور با اهداف زیر تهیه کند و به تصویب هیأت وزیران برساند:

۱- افزایش رقابت پذیری کالاهای داخلی

۲- ترویج فرهنگ مصرف کالاهای داخلی

۳- ترویج تغذیه سالم

۴- جلوگیری از تجمل گرایی

۵- تشویق تولیدکنندگان، صادرکنندگان و نشان های برتر

۶- محدودسازی تبلیغ کالاهای خارجی

➤ در صورت درخواست متقاضی بخش خصوصی یا تعاونی، وجه مورد مطالبه در قبال فروش محصول یا ارائه خدمت یا صدور مجوز یا پروانه بیش از یک میلیارد ریال، از سرمایه گذاران، تولیدکنندگان، صادرکنندگان، واردکنندگان و پیمانکاران ایرانی به صورت نقد و یا اقساطی و یا مدت دار یکجا وصول نمایند.

➤ صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک، صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک، صنایع دریایی و بیمه سرمایه گذاری فعالیت های معدنی و صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی، به جزء (۱۱) ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ و اصلاحات بعدی آن و تبصره ماده (۱۴۵) قانون مالیات های مستقیم اضافه و از شمول مواد (۳۹)، (۴۰)، (۴۱) و (۷۶) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و اصلاحات بعدی آن مستثنی می شوند.

- تا پایان سال ۱۳۹۴ پنجاه درصد (۵۰٪) منابع و از سال ۱۳۹۵، صد درصد (۱۰۰٪) منابعی که از محل حساب ذخیره ارزی به عاملیت بانک های دولتی صرف اعطای تسهیلات به بخش های خصوصی و تعاونی شده است و طی سال های آتی وصول می شود، پس از کسر تعهدات قبلی به حساب خزانه داری کل کشور واریز و جهت افزایش سرمایه دولت در بانک های دولتی با اولویت همان بانک های عامل منظور می شود.
- به منظور کمک به تأمین نقدینگی برای حمایت از واحدهای تولیدی کالا و خدمات و تسهیل در وصول مطالبات سررسید گذشته بانک ها و یا مؤسسات مالی و یا اعتباری دارای مجوز از این واحدها
- ماده (۱۶) قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آنها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات های مستقیم مصوب ۱۳۹۱/۵/۱ لغو می شود.
- سازمان امور مالیاتی کشور مکلف شده است مالیات بر ارزش افزوده اخذ شده از صادرکنندگان را از کالاهایی که از مبادی خروجی رسمی صادر شده با ارائه اسناد و مدارک مثبت حداکثر تا مدت یک ماه پس از ارائه برگ خروجی صادره توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران از محل وصولی های جاری آن سازمان به صادرکنندگان مسترد نماید.
- وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان های تابعه و وابسته به آن از جمله سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران و شرکت های تابعه و وابسته به آن مکلفند طبق قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، استخراج و فروش معادن متعلق به خود را از طریق مزایده عمومی به بخش خصوصی یا تعاونی واگذار نمایند.
- به منظور حمایت از تولید داخلی و بهبود فضای کسب و کار و تسهیل در تشریفات گمرکی برای واحدهای تولیدی، دستگاه های متولی ثبت سفارش مکلفند فرایند ثبت سفارش را تسهیل و تسریع نمایند، گمرک جمهوری اسلامی ایران ترتیبی اتخاذ نماید تا کالاهای متعلق به واحدهای تولیدی را حداکثر با اخذ یک برابر حقوق ورودی به صورت تضمین از مبادی ورودی عبور (ترانزیت) و به انبار صاحب کالا تحت نظارت بانک منتقل و مهر و موم (پلمب) نماید. تولیدکننده مجاز است با رعایت تشریفات قانونی کالای مذکور را ترخیص و در فرایند تولید استفاده نماید و به منظور تسریع در استرداد حقوق ورودی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و خزانه داری کل کشور موظفند هر ساله مبلغ مورد نیاز گمرک جمهوری اسلامی ایران را به صورت صد

درصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته از محل تنخواه در اختیار آن دستگاه قرار دهند و در پایان سال تسویه نمایند و گمرک موظف است، حقوق ورودی اخذ شده از عین مواد، قطعات و کالاهای مصرفی خارجی وارداتی مصرف شده در تولید، تکمیل و یا بسته بندی کالاهای صادر شده را مسترد نماید.

➤ به منظور تحقق تبصره بند (الف) ماده (۱) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار و اصلاح مواد (۱۲) و (۱۳) قانون اتاق بازرگانی و صنایع و معادن جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۹/۱۲/۱۵ ظرف مدت دو ماه پس از تصویب این قانون وزارت جهاد کشاورزی موظف است با مشورت و همکاری اتاق ایران، آیین نامه امکان حضور نمایندگان بخش کشاورزی را در هیأت نمایندگان استانی و ملی و نیز نمایندگان دولت (با معرفی وزیر جهاد کشاورزی) تهیه کند و به تصویب هیأت وزیران برساند.

➤ ادامه فعالیت واحدهای تولیدی موجود و دارای مجوز از مراجع قانونی ذی ربط در حریم شهرها و کلان شهرها و محدوده روستاها در صورتی که به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست آلاینده نباشد بلامانع است.

➤ واحدهای تولیدی کالا و خدمات آلاینده مستقر در مناطق آزاد تجاری - صنعتی و ویژه اقتصادی شبیه به واحدهای آلاینده مستقر در سرزمین اصلی با رعایت ترتیبات مشخص شده در قانون مالیات بر ارزش افزوده و اصلاحات بعدی آن مشمول عوارض آلاینده می شوند.

➤ رعایت مواد (۲) و (۳) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار در تدوین آیین نامه های اجرایی این قانون الزامی است.

• قانون برنامه ششم توسعه (مصوب: ۱۳۹۵/۱۲/۱۴)

در راستای تحقق اهداف سند چشم انداز بیست ساله و اجرای سیاست های کلی برنامه ششم توسعه و اقتصاد مقاومتی، برای سال های ۱۳۹۵-۱۳۹۹، اهداف، پیش بینی منابع مالی، اولویت ها و احکام مورد نیاز در چارچوب برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی که در ارتباط با بخش خصوصی است به شرح زیر تنظیم و ارائه می گردد. لازم بذکر است که؛ سیاست های کلی بر پایه ی محورهای سه گانه ی «اقتصاد مقاومتی»، «پشتتازی در

عرصه‌ی علم و فناوری» و «تعالی و مقاوم‌سازی فرهنگی» و با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود در صحنه‌ی داخلی و خارجی تنظیم شده است تا با تحقق اهداف برنامه‌ی ششم، در زمینه‌ی پیشرفت، کمک کند.

➤ دولت موظف شده است در جهت توسعه فعالیت‌های صنعت بیمه و بهبود محیط کسب و کار و گسترش بخش غیردولتی، بر اساس قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، سهام دولت در شرکتهای بیمه به استثنای بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شرکت سهامی بیمه ایران را در دو سال اول اجرای قانون برنامه از طریق عرضه سهام در بازار سرمایه و سازمان خصوصی‌سازی به بخش غیردولتی واگذار کند و به منظور مردمی‌شدن اقتصاد و کاهش نقش تصدی‌گری دولت در صنعت بیمه و بر اساس اصلاح نظام نظارت تعرفه‌ای، بیمه مرکزی مکلف است نسبت به کاهش تدریجی نقش تصدی‌گری خود و کاهش بیمه اتکایی اجباری در صنعت بیمه بازرگانی اقدام نماید.

➤ دولت مکلف شده است که با اقدام قانونی در جهت اصلاح قوانین، مقررات و رویه‌ها، محیط کسب و کار را به گونه‌ای امن، سالم، سهل و شفاف سازد تا در پایان سال چهارم اجرای قانون برنامه، رتبه ایران در دو شاخص رقابت‌پذیری بین‌المللی و شاخص‌های بین‌المللی حقوق مالکیت در میان کشورهای منطقه سند چشم‌انداز به رتبه سوم ارتقاء یابد و هر سال بیست درصد (۲۰٪) از این هدف محقق شود. در شاخص کسب و کار هر سال ده رتبه ارتقاء یافته و به کمتر از هفتاد در پایان اجرای قانون برنامه برسد. وزیر امور اقتصادی و دارایی مکلف است در پایان شهریور و اسفندماه هر سال، گزارش میزان تحقق حکم این بند را همراه مستندات به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

➤ ایجاد هرگونه منطقه آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی جدید منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی و تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز برای استقرار واحدهای تولیدی، أخذ مجوز مورد نیاز از قبیل تأییدیه زیست‌محیطی، نظامی و امنیتی با رعایت قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری صنعتی مصوب ۱۳۷۲/۶/۷ و قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۵ امکان‌پذیر است. لازم بذکر است که؛ کلیه وظایف، اختیارات، ساختار و تشکیلات دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی با حفظ شخصیت حقوقی مستقل و با رعایت ضوابط و مقررات مربوطه به وزارت امور اقتصادی و دارایی منتقل و وزیر ذی‌ربط مسؤول اجرای قوانین مرتبط با حوزه مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی خواهد بود.

➤ دولت مکلف شده است با همکاری اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران حداکثر تا پایان اجرای قانون برنامه، تمهیدات قانونی لازم را جهت دستیابی سهم تعاون در اقتصاد به بیست و پنج درصد (۲۵٪)، با رویکرد کارآفرینی، اشتغالزایی، حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط و دانش‌بنیان به عمل آورد.

➤ به منظور مردمی شدن و گسترش سهم بخش خصوصی و تعاونی در اقتصاد و به منظور افزایش بهره‌وری و ارتقای سطح کیفی خدمات و مدیریت بهینه هزینه به تمامی دستگاههای اجرایی که عهده‌دار وظایف اجتماعی، فرهنگی و خدماتی هستند (از قبیل واحدهای بهداشتی و درمانی، مراکز بهزیستی و توانبخشی، مراکز آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی و مراکز ارائه‌دهنده خدمات و نهادهای کشاورزی و دامپروری) اجازه داده می‌شود در چهارچوب استانداردهای کیفی خدمات که توسط دستگاه ذی‌ربط تعیین می‌گردد، نسبت به خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی (به‌جای تولید خدمات) اقدام نمایند. در اجرای این بند واگذاری مدارس دولتی ممنوع است. و باید در نظر داشت که آیین‌نامه اجرائی ماده (۲۵) شامل نحوه تعیین قیمت خرید خدمات و تعیین تکلیف نیروی انسانی و ساختار به پیشنهاد سازمان، سازمان اداری و استخدامی کشور و دستگاه اجرائی ذی‌ربط به تصویب هیأت وزیران می‌رسد. و به منظور نظارت بیشتر بر بنگاههای در حال واگذاری و همچنین بنگاههای واگذار شده به صورت کتبی، در چهارچوب مصوبات هیأت واگذاری، اسامی این بنگاهها از سوی سازمان خصوصی‌سازی به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و بانک مرکزی اعلام می‌شود. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلف است ثبت صورت‌جلسات مجامع عمومی و هیأت مدیره و همچنین نقل و انتقال اموال و املاک بنگاههای مزبور را پس از اخذ مجوز کتبی از سازمان خصوصی‌سازی انجام دهد. بانک مرکزی موظف است طی دستورالعمل اعلامی به بانکها و مؤسسات اعتباری خصوصی و دولتی، اعطای هرگونه تسهیلات و یا ایجاد تعهدات به بنگاههای مذکور را مشروط به اخذ مجوز از سازمان خصوصی‌سازی نماید.

➤ حمایت، توسعه و ارتقای جایگاه بخش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد ملی، در طی سالهای اجرای قانون برنامه.

➤ به منظور رونق تولید، نوسازی صنایع، حمایت هدفمند از صنایع دارای اولویت سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین توسعه صادرات غیرنفتی، دولت و دستگاههای اجرایی ذی‌ربط به شرح زیر اقدام می‌کنند:

- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است حداکثر ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، فهرست اولویت‌های صنعتی (با اولویت صنایع معدنی) را با رعایت ملاحظات آمایش سرزمینی و تعادل بخشی منطقه‌ای به تصویب هیأت وزیران برساند.
- دولت مکلف است طرح جایگزینی محصولات کم‌بازده صنعتی و پرمصرف مانند خودروهای فرسوده را سالانه بیست درصد (۲۰٪) از سال دوم اجرای قانون برنامه با اعطای مشوقهای مورد نیاز اجراء نماید.
- بانک مرکزی (شورای پول و اعتبار) مکلف است سیاست‌های پرداخت تسهیلات بانکی را به گونه‌ای تنظیم نماید که سهم بخش صنعت و معدن از تسهیلات پرداختی سالانه طی اجرای قانون برنامه حداقل چهل درصد (۴۰٪) باشد.
- دولت مکلف است با رعایت تبصره (۳) ماده (۲۰) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ طی اجرای قانون برنامه سازوکار لازم برای پوشش خطرات افزایش سالانه بیش از ده درصد (۱۰٪) نرخ ارز را در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند و برای بنگاههای اقتصادی دریافت‌کننده تسهیلات ارزی طراحی و به اجراء درآورد.
- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه، طرح نوسازی و بازسازی صنایع را به نحوی که منجر به کاهش مصرف و شدت انرژی و آلاینده‌گی و افزایش بازدهی و ارتقای کیفیت تولیدات داخلی و رقابت‌پذیری آنها شود، تدوین و پس از تصویب هیأت وزیران اجرائی نماید. دولت موظف است اقدامات حمایتی و تشویقی و همچنین تأمین تسهیلات اعتباری مورد نیاز را در قالب بودجه سنواتی پیش‌بینی کند.
- دولت مکلف است در راستای تقویت صادرات غیرنفتی و حمایت مؤثر از فعالیت صنایع کوچک و متوسط و دریایی کشور و توسعه فعالیت‌های معدنی، حمایت لازم را از صندوق ضمانت صادرات ایران، صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک، تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک، بیمه فعالیت‌های معدنی و صنایع دریایی در طی سالهای اجرای قانون برنامه به عمل آورد.
- دولت مکلف است توسعه و هدفمندسازی پژوهش، آموزش، تولید و تبلیغات و همچنین توسعه تجارت الکترونیک فرش و ایجاد خانه فرش در بازارهای هدف و موردنظر برای هویت بخشی، ارتقای کیفیت تولید و

روان‌سازی، سفارش‌پذیری، حمایت از ایجاد و توسعه و تجهیز کارگاه‌های متمرکز و غیرمتمرکز و اتحادیه‌ها و شرکتهای تعاونی فرش دستباف روستایی و شهری سراسر کشور و نیز صنایع و خدمات جانبی فرش دستباف به‌منظور ارتقاء و بهبود بهره‌وری، تثبیت و افزایش سهم صادراتی و بازاریابی‌های داخلی و خارجی را به‌عمل آورد. لازم بذکر است که وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف به پیگیری اجرای حکم این بند در دولت است^۱.

• قانون احکام دائمی برنامه توسعه کشور مرتبط با صنعت و بخش خصوصی (ابلاغ در مورخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ مجلس شورای اسلامی)

با توجه به قوانین برنامه ۵ ساله ششم توسعه، اهداف احکام دائمی برنامه توسعه کشور که مرتبط با صنعت و بخش خصوصی می باشد به طور خلاصه آورده شده است.

➤ صدر ماده (۱۱) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶ به این شرح اصلاح می شود: به منظور تبادل نظر دولت و بخش های خصوصی و تعاونی و تسهیل فعالیت های اقتصادی این بخش ها، بررسی و رفع موانع کسب و کار و اتخاذ تصمیمی مؤثر برای اقدامات لازم در چهارچوب قوانین و مقررات موجود و ارائه پیشنهادها و راهکارهای اجرایی مناسب به مراجع ذیربط، شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی با ترکیب اعضای زیر تشکیل می شود:

- وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئیس شورا)
- وزیر صنعت، معدن و تجارت
- وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی یا معاون
- وزیر جهاد کشاورزی یا معاون
- وزیر نفت یا معاون
- وزیر نیرو یا معاون
- وزیر کشور یا معاون

^۱ . <http://www.mporg.ir>

- رئیس کل بانک مرکزی
 - رئیس سازمان برنامه و بودجه کشوریا معاون
 - دو نفر از معاونان قوه قضائیه به انتخاب رئیس قوه
 - رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی
 - رئیس کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی
 - رئیس کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی
 - رئیس کمیسیون کشاورزی، مم و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی
 - سایر روسای کمیسیون های تخصصی و ویژه مجلس شورای اسلامی (بر حسب مورد)
 - رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران (دبیر شورا)
 - رئیس اتاق اصناف
 - رئیس شورای عالی استانها
 - رئیس اتاق تعاون جمهوری اسلامی ایران
 - شهردار یکی از کلان شهرها به انتخاب شهرداران کلان شهرها
 - هشت نفر از مدیران عامل شرکتهای برت در خصوصی و تعاونی از بخشها و رشته های مختلف
- اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی موظف است با همکاری اتاق تعاون مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شورای اصناف کشور، نسبت به شناسایی قوانین، مقررات و بخشنامه های مخل تولید و سرمایه گذاری در کشور اقدام نماید و با نظرخواهی مستمر از تشکل های تولیدی و صادراتی سراسر کشور و بررسی و پردازش مشکلات و خواسته های آنها، به طور مستمر گزارش ها و پیشنهادهایی را تهیه کند و به کمیته ای متشکل از دو نفر از هر قوه به انتخاب رئیس آن قوه ارائه دهد. کمیته مذکور موظف است ضمن بررسی پیشنهادهای ارائه شده، راهکار قانونی الزم را اتخاذ کند.
- به منظور تقویت و ساماندهی تشکل های خصوصی و تعاونی و کمک به انجام وظایف قانونی، موضوع بند (د) ماده (۹۱) قانون اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۷/۳/۲۵ و ارائه خدمات بازاریابی، مشاوره ای و کارشناسی کلیه اعضای اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون

جمهوری اسلامی ایران مکلفند چهار در هزار سود سالانه خود را پس از کسر مالیات برای انجام وظایف به صورت سالانه حسب مورد به حساب اتاق های مذکور واریز نمایند و تأییدیه اتاق های مذکور را هنگام صدور و تمدید کارت بازرگانی و عضویت تسلی کنند.

➤ صندوق توسعه ملی که در این ماده «صندوق» نامیده میشود با هدف تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فراورده های نفتی به ثروت های ماندگار، مورد و سرمایه های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسلهای آینده از منابع نفت و گاز و فراورده های نفتی تشکیل می شود.

➤ متن زیر به ماده (۶۶) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ الحاق می گردد: برقراری موانع غیرتعرفه ای و غیرنفتی برای واردات به جز در مواردی که رعایت موازین شرع اقتضاء می کند، ممنوع است. حقوق ورودی مواد اولیه و کالاهای واسطه ای که به منظور تولید صادراتی به ویژه توسط شرکت های دانش بنیان وارد کشور می شود، ظرف مدت پانزده روز پس از صادرات به آنها مسترد می شود.

➤ هرگونه وضع مالیات یا عوارض برای صادرات کالاهای مجاز و غیریارانه ای و جلوگیری از صادرات هرگونه کالا به منظور تنظیم بازار داخلی ممنوع است و صدور کلیه کالاها و خدمات به جز موارد زیر مجاز می باشد:

۱- اشیای عتیقه و میراث فرهنگی به تشخیص سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

۲- آن دسته از اقلام خاص دامی، نباتی، خاک زراعی و مرتعی و گونه هایی که جنبه حفظ ذخایر ژنتیکی و یا حفاظت تنوع زیستی داشته باشند، به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط زیست.

➤ تشکیل گروه اقتصادی با منافع مشترک با مشارکت دو یا چند شخص حقیقی و حقوقی به منظور تسهیل و گسترش فعالیت اقتصادی و تجاری برای یک دوره محدود و براساس قراردادی کتبی پس از ثبت در مرجع ثبت شرکتها در قالب شرکت مدنی و ضوابط و شرایط مربوط به آن و با رعایت موازین اسلامی و اصل منع اضرار به غیر و منع انحصار مجاز است.

➤ وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی کشور) برای ورود ماشین آلات و تجهیزات خطوط تولید که توسط واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی مجاز، با تشخیص وزارت صنعت، معدن و تجارت با رعایت مقررات قانونی ذیربط بدون دریافت مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷ و با أخذ تضمین لازم، اجازه ترخیص از گمرکات کشور را صادر می کند.

➤ کالاهایی که برای عرضه در نمایشگاه های خارجی از کشور خارج می شوند، چنانچه به هنگام خروج از کشور در مراجع گمرکی ثبت شده باشند در صورت اعاده به کشور، مشمول مالیات بر ارزش افزوده و حقوق گمرکی نمی شوند. دستور اعمال اجرائی این ماده به پیشنهاد سازمان امور مالیاتی کشور ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون به تصویب وزیر امور اقتصاد و دارایی می رسد.

➤ در راستای حمایت از استقرار صنایع در شهرک ها و نواحی صنعتی و رقابت پذیری تولیدات صنعتی و معدنی به دولت اجازه داده می شود در قالب بودجه های سنواتی کمک های لازم را به شهرک ها و نواحی صنعتی دولتی و غیردولتی به ویژه در امور تأمین راه، آب، برق، گاز و تلفن تا ورودی واحدهای مستقر در این شهرک ها انجام دهد. دستورالعمل این ماده با پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت به تأیید سازمان برنامه و بودجه کشور می رسد.

۴. اهم انتظارات بخش خصوصی از متولیان صنعت کشور

بخش تولید و صنعت کشور به لحاظ رقابت و رقابت پذیری در وضعیت مناسبی قرار ندارد. این وضعیت ناشی از این است که تولیدات صنعتی در کشور با هزینه زیادی تولید می شود. این ریشه در عوامل مختلفی دارد. بخشی به ساختار نامناسب تولید در کشور مربوط میشود و اینکه نظارت و کنترل لازم از ابتدا در فعالیت های صنعتی در کشور انجام نشده است و باعث شده بنگاه های مختلف و نامحدودی در عرصه های مختلف فعالیت های صنعتی در کشور به تولید اقدام کنند. به عنوان مثال در بخش قطعه سازی در کشور بالغ بر ۱۳۰۰ قطعه ساز به صورت پراکنده فعالیت می کنند و یا در بخش یخچال فریزر ۱۴۰ واحد فعال هستند که ظرفیت بهره برداری آنها ۲/۴ میلیون دستگاه است که تولید سال ۱۳۹۳ آن ۱/۳ میلیون دستگاه و تولید سال ۱۳۹۴ آن ۸۵۰ هزار دستگاه است. این وضعیت باعث گردید که صرفه های ناشی از مقیاس در بخش صنعت دچار مشکل گردد و امکان رقابت با تولیدکنندگان خارجی فراهم نشود.

ماشین آلات قدیمی و خطوط تولید فرسوده بخش دیگری از مشکلات بخش صنعت کشور به شمار می رود که برای نوسازی آن نیاز است تا تلاشهای مثبت و مناسب خارجی در عرصه روابط بین الملل اتفاق بیافتد تا راهکارهای به روزرسانی این خطوط فراهم شود. فراهم کردن این سازوکار در اختیار بخش خصوصی نیست و باید مجموع حاکمیت رفتاری را در پیش بگیرند تا مناسبات مربوط به خروج از این وضعیت برقرار شود.

در حال حاضر بانک ها، بیمه ها و صندوق های بازنشستگی از وضعیت بسیار نامناسبی برخوردار هستند و نقش بازار سرمایه نیز در تامین نقدینگی بنگاه ها بدلیل ساختار اقتصاد ایران بسیار کم رنگ است.

برای خروج از این وضعیت جذب سرمایه گذاری خارجی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. سرمایه گذاری خارجی می تواند به طور همزمان چند مشکل اساسی اقتصاد ایران را برطرف کند. تامین کمبود منابع و نقدینگی صنعت و تولید، تحریک تقاضا، ورود تکنولوژی و کاهش شکاف تکنولوژی و شکاف ارزی و ... از جمله ثمرات اثربخش سرمایه گذاری خارجی است. علاوه بر این در برنامه ششم توسعه نیز مقرر گردید سالیانه ۳۰ الی ۴۰ میلیارد دلار سرمایه گذاری خارجی در کشور جذب شود که متاسفانه بر اساس جذب این میزان سرمایه گذاری خارجی در کشور تاکنون راهکار برنامه عملیاتی ارائه نشده است. در جذب این میزان از سرمایه گذاری خارجی باید به شیوه ای برنامه ریزی شود که بخش خصوصی بتواند در کنار شرکای خارجی وارد شود و زمینه جذب را فراهم کند. اما در اقتصاد ایران چون از ابتدا این ظرفیت ایجاد نشده است، زمینه و ظرفیت جذب لازم نیز در اقتصاد ایران وجود ندارد. بنابراین لازم است همکاری های لازم بین دولت، وزارت صنعت و معدن و تجارت، قوه قضاییه و نهادهای امنیتی و بخش خصوصی فراهم شود. البته برای فراهم کردن این بستر نقش نهادهای حاکمیتی بسیار برجسته و قابل توجه است.

وزارت صنعت و معدن و تجارت در دوره جدید باید تلاش کند تا مکانیزم مربوط به صرفه های مقیاس در بخش صنعت را فراهم کند. برای این منظور باید منابع کمیاب کشور را به فعالیت هایی اختصاص دهد تا با استفاده و بهره مندی از مزیت نسبی آن را به مزیت رقابتی تبدیل کند.

در ادامه برخی از پیشنهادات جهت برون رفت از این شرایط اشاره میشود:

• بازبینی برنامه راهبردی تدوین شده (استراتژی توسعه صنعتی)

برنامه راهبردی (استراتژی توسعه صنعتی) تدوین شده بدنبال این است که از طریق مکانیسم بازار، دستیابی به اهداف برنامه ارائه شده از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت فراهم شود، که البته هم از منظر رویکردی و هم از منظر تعیین اولویت ها و هم از منظر انعکاس نظرات تشکل ها دچار اشکال است.

- اقدامات اجرایی

۱- اخذ نظرات تشکلها و ذینفعان و مراکز علمی در مورد برنامه تدوین شده

۲- تدوین برنامه نهایی

۳- تعیین تشکلهای مرتبط به عنوان ناظر اجرای برنامه بخش مربوطه

۴- راه اندازی سایت ویژه برنامه

۵- برنامه زمانبندی بازبینی برنامه

• بهبود محیط سرمایه گذاری و فضای کسب و کار

یکی از اساسی ترین چالش های چشم انداز اقتصاد ایران پدیده جهانی شدن است که در راستای آن برخورداری از صنعت رقابت پذیر برای اقتصاد اجتناب ناپذیر است. به نظر می رسد از اقدامات مهم و اساسی کشور در دستیابی به اهداف سند چشم انداز، بهبود فضای کسب و کار و رقابتی نمودن آن در کشور است. از طرف دیگر وجود نرخ بالای بیکاری در کشور و رهایی از آن، مستلزم تقویت طرف عرضه اقتصاد است؛ که با توجه به قوانین و مقررات دست و پا گیر، سختی اجازه و ایجاد کسب و کار در ایران، سرمایه و تسهیلات حمایت از تولید، در فعالیتهای غیر تولیدی مورد استفاده قرار گرفته و سبب رشد تقاضا و افزایش سطح عمومی قیمتها شده است. اهمیت سرمایه در کشورهای در حال توسعه بیش از کشورهای توسعه یافته است زیرا کشورهای در حال توسعه به منظور بهبود فضای کسب و کار و ایجاد اشتغال که محرک رشد اقتصادی است، دچار کمبود سرمایه هستند.

- اقدامات اجرایی

- ایجاد نهادهای لازم و شفاف‌سازی و اصلاح قوانین با رویکرد تسهیل امور در تمامی عرصه‌های کسب و کار شامل همه مراحل مربوط به فعالیت‌های اقتصادی از مرحله شکل‌گیری تولید تا انحلال فعالیت، شرط لازم برای ترغیب مشارکت سرمایه‌گذاران خصوصی و خارجی در پروژه‌های تولیدی و صنعتی است.
- اجازه فعالیت کسب و کارهای کوچک در فضای مناسب کسب و کار جهت ایجاد توانایی و ادامه فعالیت در عرصه اقتصادی
- سرمایه‌گذاری و استراتژی‌های حمایتی و توسعه در فضای کسب و کار جهت مشارکت جدی سرمایه‌گذاران خارجی
- توجه به سیاستهای خصوصی‌سازی و ایجاد تعامل توانمند با فضای کسب و کار از طریق تحقیق و توسعه و هدایت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به سمت آنان
- هدایت و جذب سرمایه خارجی جهت یادگیری تکنولوژیکی یا به عبارت دیگر انتقال و توسعه تکنولوژی در فضای کسب و کار
- توجه به اصلاح فضای کسب و کار در زمره الزامات تصریح شده در قانون برنامه ششم توسعه
- توجه به تشکیل دبیرخانه اجرایی پروژه بهبود فضای کسب و کار در سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران
- راه‌اندازی وب سایت بهبود فضای کسب و کار توسط سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران
- کمک در امر تصمیم‌گیری هیات نظارت بر مقررات‌زدایی و تسهیل شرایط صدور مجوزها و پروانه فعالیت‌های اقتصادی در راستای بهبود فضای کسب و کار.

• توسعه سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی

امروزه بسیاری از کشورهای جهان به واسطه عدم تکافوی منابع داخلی برای سرمایه‌گذاری، تمایل شدیدی به جذب سرمایه‌های خارجی پیدا کرده‌اند علاوه بر این سرمایه‌گذاران خارجی بویژه شرکتهای فراملیتی برای ارتقای سطح رقابت‌پذیری و کسب سود بیشتر، علاقه مند به سرمایه‌گذاری در مناطق مستعد و مزیت‌دار شده‌اند.

عملیات فراملیتی ها همچنین می تواند بر رشد و توسعه اقتصاد، اجتماعی، سیاسی کشورهای میزبان به طرق مختلف و در ابعاد گوناگون تأثیر گذارد که این مسئله از نظر دولتهای میزبان اهمیت زیادی دارد طیف این متغیرها بسیار گسترده تر می باشد مانند تأثیر بر اشتغال، تجارت، تراز پرداخت، ساختار صنعتی، تحرک اجتماعی و سیاسی و .. که هر کدام به نوبه خود دارای پیچیدگی های خاصی می باشد.

- اقدامات اجرایی

- ایجاد شرایط لازم جهت همکاری و مشارکت شرکتهای دارای دانش فنی و تکنولوژی از کشورهای پیشرفته صنعتی جهت ساخت تجهیزات خارجی.
- سیاست گذاری و برنامه ریزی در جهت سازندگی و ساخت و تولید جهت گام برداشتن در دهکده جهانی شدن.
- هدف گیری درست در جهت تولید، و جلوگیری از ورود بی رویه تجهیزات و ماشین آلات (با استفاده از ذخایر ارزی کشور)
- محوریت در ساخت داخل، انتقال تکنولوژی های ساخت است که با انتقال تکنولوژی از شرکتهای صاحب لیسانس به یک شرکت مهندسی مشاور صنعتی (مشاور مادر) در ایران که مجموعه تخصصها در آن موجود می باشد (برق، ابزار دقیق، مکانیک سیالات، مکانیک جامدات، سازه، معماری و....) و توانمندی مدیریت، بومی سازی و انتقال اطلاعات و تکنولوژی را به سازندگان و پیمانکاران داخل، دارا می باشد، با محوریت شرکتهای مهندسی مشاور صنعتی است که به این ترتیب تکنولوژی ساخت در کشور نهادینه می گردد.
- نظارت و بررسی و اقدام در صورت ساخت تجهیزات در داخل ایران تحت نظارت شرکتهای صاحب لیسانس و مهندسی مشاور صنعتی
- حمایت و تسهیل سازی ارتباط شرکتهای مهندسی مشاور صنعتی، با شرکتهای خارجی جهت انتقال و بومی سازی تکنولوژی و حل مشکلات پیش آمده در حین ساخت، از جمله موارد دارای اهمیت فراوان می باشد.

➤ اصل وارد سازی و انتقال تکنولوژی به ایران با ایجاد دفاتر مشترک فنی و مهندسی با شرکتهای معتبر و دارای لیسانس در خارج از کشور و تقویت شرکتهای مهندسی مشاور صنعتی در این مورد می باشد و بعد از طی این مراحل ساخت داخلی اجرا می شود.

➤ نظر به شرایط کنونی وضعیت اقتصادی کشور، می توان به صنایع فولاد و تولید فراورده های فولادی در عرصه فعالیتهای تولیدی موجود اشاره نمود که میتوان با توجه به افزایش قیمت فروش محصولات فولادی نسبت به توجیه ایجاد این گونه طرحها اشاره نمود که در حال حاضر به شدت رو به افزایش می باشد^۱.

• ارتقای بهره‌وری عوامل تولید

در اقتصاد ایران جایگاه بهره‌وری در برنامه‌های مختلف توسعه کشور و سند چشم‌انداز لحاظ گردیده است. در بین بخش‌های مختلف اقتصادی، بخش صنعت بعنوان موتور محرک توسعه اقتصادی کشور از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است لذا بررسی عوامل موثر بر بهره‌وری این بخش امری مفید و ضروری می‌نماید.

- اقدامات اجرایی

- توجه به تاثیر برخی عوامل درون‌صنعتی از جمله سرمایه‌گذاری تحقیق و توسعه، سرمایه‌گذاری در آموزش کارکنان، سهم شاغلین ماهر و سهم شاغلین با مزد و حقوق بر رشد بهره‌وری کل بخش صنعت.
- توجه به تاثیر هزینه های تحقیقاتی و آموزشی بر رشد بهره‌وری
- توجه به سیاست‌گذاری‌ها، مشخص نبودن اولویت‌ها و دولتی بودن تحقیقات در زمینه ارتقاء بهره‌وری
- توجه به فعالیت‌های تحقیق و توسعه و نهادینه ساختن فرهنگ سرمایه‌گذاری در این بخش
- استخدام شاغلین متخصص و با تحصیلات عالی جهت گسترش ابعاد نوآوری و تحقیق و توسعه در صنعت کشور
- توجه به افزایش سهم مالکین و افراد ذینفع در سازمان نسبت به شاغلین با مزد و حقوق که در افزایش بهره‌وری نقش موثری دارد.

۱. پیری، محمد، ۱۳۸۸، نگرشی به نقش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در روند رشد اقتصادی و تأمین مالی کشورهای در حال توسعه (مطالعه موردی : ایران)، اولین کنفرانس بین‌المللی توسعه نظام تأمین مالی در ایران، تهران، مرکز مطالعات تکنولوژی دانشگاه صنعتی شریف.

➤ توجه به فضای کسب و کار که رابطه دوسویه بین این دو بخش وجود دارد.

• جایگزینی نهادهای رقابتی در حوزه تجارت

یکی از مهمترین و مناسبترین درسهایی که باید از تجربه تاریخی اقتصاد فرا گرفته شود، اهمیت خطیر تحولات نهادی و تکنولوژیکی مکمل و ملازمی است که باید ایجاد شود تا رشد اقتصادی بلندمدت تحقق یابد. چنین تحولات ضروری باید نه تنها در داخل کشورهای در حال توسعه، بلکه شاید از آن مهمتر در اقتصاد بین‌الملل ایجاد شود. به عبارت دیگر تا وقتی که برخی اصلاحات اساسی ساختاری، رفتاری و نهادی در اقتصاد جهانی ایجاد نشود، اصلاحاتی که با آرزوهای در حال افزایش مطابقت داشته باشد و کارهای برجسته کشورهای در حال توسعه را پاداش دهد، تحولات درونی اقتصادی و اجتماعی کشورهای جهان سوم ممکن است نا کافی باشد. از طرفی سرمایه‌گذاری‌هایی که موجب بهبود کیفیت منابع مادی و انسانی موجود، افزایش کمیت این منابع تولیدی و افزایش بهره‌وری کامل منابع یا منابع خاص از طریق اختراعات، نوآوریها و پیشرفتهای تکنولوژیکی می‌شود، عوامل عمده تشویق رشد در هر جامعه‌ای بوده و خواهد بود. بنابراین جایگزینی نهادهای رقابتی در حوزه تجارت رویکردی است که در اقتصاد ایران جای تبیین و شناسایی و برنامه‌ریزی دارد.

➤ ایجاد امکان بهره برداری از ابزارهایی نظیر:

➤ قراردادهای سلف،

➤ قراردادهای سلف موازی استاندارد،

➤ حضور در بازار سهام

➤ جهت پوشش ریسک

➤ قراردادهای آتی،

➤ قراردادهای اختیار معامله،

➤ تولیدکنندگان و مصرف کنندگان کالاها می توانند با توجه به نیاز و مقتضیات خود از ترکیبی از ابزارهای

موجود در بورس کالای ایران استفاده نمایند.

- در حال حاضر این امکان برای بیش از ۱۸۰ قلم انواع کالاها در سه گروه محصولات فلزی و معدنی، محصولات کشاورزی و محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی در بورس کالای ایران وجود دارد
- نتایج بهره گیری از نهادهای رقابتی
- ایجاد شفافیت قیمتی
- ایجاد اعتماد در هر دو طرف مصرف کننده و تولید کننده نسبت به قیمت، ضامن حضور بخش خارجی و سرمایه گذاری این بخش، فعالیت شفاف ابزار بورس در این بخش
- حذف رانت و تعلق سود ناشی از تفاوت قیمت های حمایتی (که قبل از ورود فولاد به بورس حاکم بود) و قیمت های بازار به تولیدکنندگان
- انتقال منافع بازار به تولیدکنندگان به جای واسطه ها.

- اقدامات اجرایی

۱. احصاء قوانین مرتبط با جایگزینی نهادهای رقابتی در حوزه تجارت بخش صنعت
۲. بازبینی نقش بورسهای کالایی جهت تعیین ابزارهای جدید پوشش ریسک در تجارت بخش صنعت با همکاری وزارت دارایی و سازمان بورس
۳. احصاء ابزارهای جدید پوشش ریسک معاملات بخش صنعت و استقرار نظام انبارداری مدرن و سیستم لجستیک جهت استاندارد کردن تحویل کالا و کاهش ریسکهای تحویل
۴. خروج تدریجی وزارتخانه و سازمان حمایت از بازار کالاهای دارای بازار رقابتی و سپردن آن به مکانیسم بازار از طریق بورس کالای ایران طبق مقررات و قوانین.

• مهار وابستگی مالی صنعت به دولت و بانک ها و استفاده از ابزار های جدید

در یک دسته بندی کلی، نظام های مالی بر دو گونه اند: یکی نظام های مالی متکی بر نهادهای رابطه مدار و دیگری نظام های مالی متکی بر نهادهای قانون مدار.

➤ مهم‌ترین نهاد رابطه‌مدار، بانک است که با مشتریان روابط بلندمدت برقرار می‌کند. ویژگی مهم این نهادها قراردادهای بلندمدتی است که بانک‌ها می‌بندند و بیشتر بنگاه‌های باسابقه می‌توانند از این تسهیلات استفاده کنند.

➤ مهم‌ترین نهاد قانون‌مدار بورس است. یک نظام مطلوب مالی، نظامی است که ترکیب بهینه‌ای از نهادهای رابطه‌مدار و قانون‌مدار در آن برقرار باشد.

➤ شواهد موجود در اقتصاد ایران نشان می‌دهد که نظام مالی در ایران ناقص و بانک‌محور است و در این نظام از ابزار مبتنی بر بدهی بیشترین استفاده می‌شود.

➤ اعتماد پایین به بازار سرمایه و پایین بودن سرمایه قابل تامین از این بازار

➤ ضعف بازار سرمایه در تامین مالی و نرخ بالای تامین سرمایه از بازار غیررسمی

➤ نبود ابزارهای نوین حسابداری و مالی برای تبدیل انواع دارایی‌ها به وثایق.

- اقدامات اجرایی

۱. مأموریت به تشکلهای تعیین اعتبار شده جهت شناسایی تولید کننده و نهادهای تامین مالی برای ایجاد

صندوق‌های تامین مالی صنعت و معدن

۲. تدوین برنامه زمانی راه‌اندازی صندوق‌های تامین مالی بخش صنعت و معدن با همکاری وزارت دارایی و

سازمان بورس

۳. شناسایی قراردادهای تامین مالی موجود در بازار سرمایه و تکلیف بخشهای مربوطه در وزارتخانه‌ها و

تشکلها جهت تشویق و راهنمایی تولیدکنندگان به استفاده از این ابزارها

۴. تسهیل ورود شرکتهای بزرگ تولیدی به بازار سهام جهت جلب سرمایه‌های سرگردان

۵. تشکیل کارگروه‌های مشترک با نهادهای مرتبط و بانکهای مرتبط جهت تسهیل اعطای تسهیلات در

چارچوب قانون تسهیل

۶. اولویت رشته‌های مختلف برای دریافت تسهیلات با توجه به استراتژیک بودن رشته فعالیت.

- سخن آخر

بخش صنعت در حال حاضر با مشکلاتی مواجه است که برخی از آنها ریشه ساختاری دارند و برخی دیگر به تناسب شرایطی که ناشی از شرایط محیطی هستند، گریبان گیر صنعت کشور شده است. صنعت کشور از زمانی که اقتصاد ایران از سالهای ۱۳۹۰-۱۳۹۱ وارد دوران رکود شد و دولت یازدهم برای رفع این مشکل قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و سایر مقررات و بخشنامه هایی که در مجموع دولت به تصویب رسانده است را در دستور کار قرار داده است. اما واقعیت امروز اقتصاد ایران و صنعت کشور نشان می دهد که برای خروج از این وضعیت نیاز به برنامه های دقیق تر و جامع تری است. به رغم تصویب قوانین و مقررات، بخش صنعت نتوانسته است از وضعیت نامناسب فاصله زیادی بگیرد، چرا که واقعیت این است که صنعت کشور با مشکلات پیچیده تری مواجه است که باعث گردیده است خروج از این وضعیت با تصویب چنین قوانینی امکان پذیر نباشد.

راه حل برون رفت از مشکلات اقتصادی به صورت عام و مشکلات بخش صنعت به طور خاص در اختیار وزارت صنعت، معدن و تجارت نیست. بلکه مجموع حاکمیت و دولت برای حل این مشکلات باید تلاش کنند. به نظر می آید ایجاد همدلی در سطوح مختلف کشور و پذیرش این هدف که همه ارکان کشور، نیروها و تلاش های خود را چه در عرصه داخلی، منطقه ای و بین المللی برای حل این مشکلات بکار گیرند از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است.

بخش خصوصی از مجموعه حاکمیت و دولت دوازدهم انتظار دارد تکلیف این موضوع مشخص شود که آیا ایران می خواهد صنعتی شود یا خیر؟ اگر این هدف مورد پذیرش است آن را با چه ساز و کاری می خواهد دنبال کند و نقش بخش خصوصی چگونه خواهد بود؟ و انتظار این است که تکلیف کشور در فعالیت برخی از صنایع مشخص شود. (به عنوان مثال آیا ایران باید تولیدکننده خودرو باشد یا خیر؟ اگر می خواهد در این عرصه فعالیت کند آن را با چه ساز و کاری دنبال کند؟ آیا بعد از نیم قرن از فعالیت کشور در عرصه صنعت خودرو می خواهد این سازوکار را در قالب ساز و کار حمایتی پیگیری کند؟ آیا همچنان می خواهد با رفع تعرفه از این صنعت حمایت کند؟ تکلیف اضافه رفاه مصرف کنندگان چه می شود؟ در قالب این ساز و کار حمایتی، تکلیف صنایع دیگر به لحاظ توزیع منابع

کمیاب چگونه است؟ مقوله بهره وری چه جایگاهی در این سازوکار حمایتی دارد؟ در قالب این ساز و کار پیگیری هدف صنعتی شدن محقق خواهد شد؟)

اما انجمن ها و تشکل های بخش خصوصی و پارلمان بخش خصوصی باید این درخواست مهم که می تواند در مجموع در خروج کشور از این وضعیت موثر باشد را از حاکمیت مطالبه کند.